

ÅTERUPPBYGGNADEN AV UKRAINA, FINLANDS NATIONELLA PLAN, DEL 2**1. INLEDNING****2. VÄRDEGRUND, MÅL OCH OMFATTNING AV FINLANDS STÖD****3. FÖRSVARSEKTORN****4. STÖD TILL UKRAINA MED UTVECKLINGSSAMARBETSMEDEL****5. SAMARBETE PER SEKTOR**

Resiliens och återhämtning från kriget

Stöd till den privata sektorn

Rättsstatsutveckling

Undervisnings- och utbildningssektor

Vatten-, miljö- och klimatsamarbete

Befolkningsskydd och annan hjälp till civilbefolkning

Andra sektorer

6. HUMANITÄRT BISTÅND**7. INTERNATIONELL SAMORDNING OCH STÖD SOM EN DEL AV EUROPEISKA UNIONEN****8. ORGANISATIONER OCH KOMMUNER****9. RISKHANTERING OCH ÖVERVAKNING****10. RESURSER OCH FINANSIERING****11. OBSERVATIONER OCH SLUTSATSER**

1. INLEDNING

Det fullskaliga anfällskrig som Ryssland inledde i februari 2022 pågår fortfarande och har skadat Ukraina på ett chockerande sätt. Kostnaderna för kriget, som förs i strid mot internationell rätt, beräknas uppgå till flera hundra miljarder euro och de mänskliga förlusterna till flera hundra tusen människoliv. Miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd eller har varit tvungna att lämna landet. Det tar flera årtionden att reparera skadorna och återuppbygga landet. Det finns stora regionala skillnader inom landet, men totalt sett är härjningarna enorma och återuppbyggnaden kräver ett långvarigt internationellt stöd och samarbete.

Finland har redan i årtal bedrivit projektsamarbete med Ukraina inom olika sektorer. Efter att Ryssland inledde anfällskriget har Finland ökat sitt stöd avsevärt och stödet har tagit nya former. I internationell jämförelse och i förhållande till ekonomins storlek är Finland en av Ukrainas starkaste stödgivare.

I juni 2023 angav statsminister Petteri Orpos regering i sitt regeringsprogram att stödet till Ukraina skulle fortsätta på många olika sätt. Finland fortsätter att stödja Ukraina bland annat med utvecklingssamarbete, försvarsmateriel, materiellt bistånd till civilbefolkning och civil krishantering samt genom civilsamhällesorganisationer.

Finland lyfter kontinuerligt fram betydelsen av stöd till Ukraina och främjar stödinsatser på internationella forum som Förenta nationerna (FN), Europeiska unionen (EU), Europarådet (ER), Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato).

Det är troligt att Finland också blir föremål för kontinuerliga förväntningar på att ytterligare öka stödet till Ukraina till följd av behov av vapenhjälp och återuppbyggnadsbehov. Ukraina är Finlands största partnerland inom utvecklingssamarbete under regeringsperioden. I allt stöd beaktas stärkandet av rättsstatens strukturer och korruptionsbekämpningen.

I regeringsprogrammet står det att Finland bereder en nationell återuppbyggnadsplan för Ukraina. I enlighet med utrikeshandels- och utvecklingsminister Ville Tavios uppdrag görs planen upp i två delar.

Den första delen av återuppbyggnadsplanen publicerades i december 2023. Den hade utarbetats under ledning av utrikesministeriet (UM) i samarbete med andra aktörer inom statsförvaltningen och näringslivet. Den första delen fokuserade på frågor som är viktiga för finska företag för att dessa ska kunna vara med och återuppbygga Ukraina. Den behandlade särskilt finansieringsfrågor och de rådgivningstjänster som nätverket Team Finland, som består av flera organisationer, tillhandahåller till företag. Planen har kunnat svara på de finska företagens ökade intresse för återuppbyggnadsmarknad och bidra till företagets marknadstillträde.

Jämfört med den första delen innehåller den föreliggande andra delen av planen för återuppbyggnad en mer omfattande beskrivning av vad Finland gör för att stödja Ukraina nu och de närmaste åren. Den andra delen behandlar hur utvecklingssamarbetsanslag och humanitära anslag används och hur statsförvaltningen och olika intressenter deltar i återuppbyggnaden. För att skapa en bild av Finlands övergripande verksamhet hänvisar planen även till annan verksamhet än den som har en direkt anslutning till återuppbyggnaden.

Statsförvaltningen bedriver mestadels projektsamarbete genom finansiering från utrikesministeriets budget. I detta avseende är planen till sin karaktär styrande. Planen ska vara

ett riktgivande dokument när det görs val mellan potentiella tyngdpunkter för utvecklingssamarbetet. Tidsmässigt sträcker sig planen till 2027.

Det totala antalet finländska aktörer som bedriver Ukraina-samarbete är stort, och planen kan inte vara en uttömmande beskrivning av verksamheten. Syftet är dock att planen är en beskrivning som skapar en bild av och ökar medvetenheten om den mångsidiga verksamheten och det stora intresse som Finland har för Ukraina.

Statsrådet gör följande linjedragningar gällande Finlands stöd till Ukrainas återuppbyggnad och dess värdegrund, mål och omfattning samt sektorspecifika mål.

2. VÄRDEGRUND, MÅL OCH OMFATTNING AV FINLANDS STÖD

Finlands utrikes- och säkerhetspolitik grundar sig på värdebaserad realism. Dess mål är att trygga Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en militär konflikt och garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Grunden för verksamheten är demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter, jämställdhet och likvärdighet. Finland arbetar för att stärka den internationella rätten och det regelbaserade internationella systemet.

Stödet till Ukraina och till landets suveränitet, självständighet och territoriella integritet är centrala prioriteringar för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Enligt statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelse deltar Finland i återuppbyggnaden av Ukraina på ett övergripande sätt utifrån den nationella återuppbyggnadsplanen genom att under de närmaste åren delta i konkreta projekt, stödja de reformer som krävs för landets EU-medlemskap samt skapa förutsättningar för den finländska privata sektorns näringsverksamhet i Ukraina. Stödet till det civila samhället är en central del av landets återuppbyggnad.

Det orubbliga stödet till Ukraina fastslås även i redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete, som statsrådet publicerade i juli 2024. I sin helhet styr redogörelsen Finlands utvecklingssamarbete från samarbete i form av donationer till samarbete genom finansiering som fokuserar på samarbetet inom den privata sektorn. Utvecklingssamarbetsfinansiering som stöder handeln främjar både partnerlandets och de finska företagens affärsverksamhet och stärker ländernas ekonomier. Då ligger samarbetet i båda parternas strategiska intressen och leder till alltmer hållbara resultat.

I april 2024 undertecknade presidenterna Alexander Stubb och Volodymyr Zelenskyy i Kiev ett avtal om säkerhetssamarbete och långvarigt stöd mellan Finland och Ukraina. Det tioåriga avtalet är ett bevis på och en utfästelse om att Finland har förbundit sig till samarbete och ett omfattande stöd till Ukraina. Avtalet omfattar flera olika områden, inbegripet politiskt stöd och stöd för reformer i Ukraina. Målen och utfästelserna i avtalet är också mycket relevanta för återuppbyggnadsåtgärder.

Det totala stöd som Finland har beviljat till Ukraina efter februari 2022 uppgick till cirka 3,2 miljarder euro vid den tidpunkt då planen offentliggjordes. De två största områdena är försvarsförvaltningens försvarsmaterielstöd till Ukraina samt det utvecklingssamarbete och humanitära bistånd som utrikesministeriet finansierar. Finansieringen från utrikesministeriet utgör i praktiken mestadels återuppbyggnadsstöd eller skapar en grund för det.

Finland stöder Ukraina på många sätt. Det går inte att fastställa ett värde i pengar för varje stöd. Politiskt stöd och annat stöd som beviljas till Ukraina i olika internationella sammanhang ingår för

närvarande i Finlands viktigaste utrikespolitiska uppgifter och mål. Ett kontinuerligt internationellt stöd är nödvändigt för Ukrainas försvarsförmåga och för att stärka landets position så att rättvis och hållbar fred kan säkerställas för Ukraina, som har blivit föremål för ett anfallskrig.

Finlands mål är att EU:s starka politiska och ekonomiska bistånd, försvarsmaterielstöd, materiella bistånd till civilbefolkningen och humanitära bistånd till Ukraina ska fortsätta så länge som det behövs. Finland stöder användningen av den europeiska fredsfaciliteten (European Peace Facility, EPF) och är öppet för olika finansieringslösningar för att stödja Ukraina. Ett långsiktigt stöd till Ukraina förutsätter också stöd till EU:s östra och södra närområde samt en ökning av den europeiska försvarsindustrins produktionskapacitet.

Totalt sett är återuppbyggnaden av Ukraina ett flera år långt omfattande arbete som pågår parallellt med och som ett led i Ukrainas EU-konvergens. Europeiska unionen och Ukraina inledde officiella anslutningsförhandlingar på en mellanstatlig konferens i juni 2024. Återuppbyggnaden förändrar landet fysiskt och normativt. Finlands allmänna mål är att stödja Ukraina i de områden och frågor där bistånd behövs och där Finland kan erbjuda särskild kompetens. I enlighet med regeringsprogrammet utgår Finland i sin utvecklingspolitik från sina styrkor, områden där Finland har goda möjligheter att stödja en hållbar utveckling. En fungerande demokrati, en rättsstat, mänskliga rättigheter och ett levande civilsamhälle är förutsättningar för en hållbar samhällsutveckling, och Finland stöder dessa. Tyngdpunkterna för Finlands utvecklingssamarbete i Ukraina (rättsstatsutveckling, undervisning och utbildning, miljö) motsvarar väl Ukrainas egna utvecklingsmål och mål för EU-konvergens.

I all sin verksamhet främjar Finland principerna om demokrati, civilsamhället, de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt rättsstaten. Finland försvarar de mänskliga rättigheternas universella och folkrättsliga bindande karaktär. Finland betonar komplementariteten mellan såväl medborgerliga och politiska rättigheter som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Finland fortsätter sin långsiktiga människorättspolitiska linje bland annat för att främja och försvara rättigheterna för kvinnor, flickor, personer med funktionsnedsättning, ursprungsfolk, könsminoriteter och sexuella minoriteter samt andra personer i en särskilt utsatt ställning. Finland stöder det civila samhällets och människorättsförsvararnas verksamhetsmöjligheter. Dessutom utnyttjar Finland samarbetet med civilsamhällesorganisationer när landet främjar de utrikes- och säkerhetspolitiska målen. Finland främjar målen för sin internationella människorättspolitik som en del av EU, bilateralt och i multilaterala forum.

Finland främjar på ett systematiskt och målmedvetet sätt kvinnors och flickors rättigheter samt genomgående jämställdhet mellan könen i sin utrikespolitik. Med jämställdhet mellan könen avses lika rättigheter och möjligheter för könen i samhället och arbetslivet. Jämställdhet innebär likabehandling och tillhandahållande av lika förutsättningar för alla, oberoende av kön.

I konfliktområdena främjar Finland stabilitet i samhället, fred, mänskliga rättigheter, rättsstatsprincipen och jämställdhet mellan könen. Dessutom främjar Finland genomförandet av FN:s säkerhetsrådsresolution Kvinnor, fred och säkerhet (1325). Syftet med resolutionen är att stärka kvinnors roll och inflytande i konfliktförebyggande, konfliktlösning och fredsbyggande, och att öka kvinnors säkerhet i konflikter. En viktig metod att skapa fredliga och hållbara samhällen är att kvinnor i stor utsträckning deltar i samhällsprocesser som konfliktlösning, fredsprocesser och återuppbyggnad.

Könsperspektivet integreras genomgående i stödet för återuppbyggnad av Ukraina. Det är viktigt att säkerställa att ukrainska kvinnor och flickor även ska gynnas av stödet till landet och i stor omfattning ska delta i planeringen av användningen av stödet. Stödet beaktar även arbetet med att förbättra ställningen för sexuella minoriteter och könsminoriteter i enlighet med Finlands långsiktiga människorättspolitiska linje. I enlighet med redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete fortsätter det långsiktiga arbetet i Ukraina för att främja kvinnors och flickors rättigheter samt deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter och för att avskaffa könsrelaterat våld och sexuellt våld mot kvinnor. Programmet för återuppbyggnad av Ukraina beaktar dessa tematiska prioriteringar genom att de är kopplade till valda utvecklingssamarbetssektorer som undervisnings- och utbildningssektorn. Finland har förbundit sig till ett mål som stämmer överens med EU-riktlinjen, det vill säga att 85 procent av utvecklingssamarbetsfinansieringen stegvis ska främja jämställdhet mellan könen.

3. FÖRSVARSEKTORN

Försvarssektorns stöd kan knappast definitionsmässigt betraktas som återuppbyggnadsstöd. De olika ländernas försvarsstöd till Ukraina är ändå nödvändigt för att Ukraina ska vara framgångsrikt i kriget och för att ukrainarna i framtiden ska kunna svara för det egentliga återuppbyggnadsarbetet.

När planen publicerades, stod försvarsmaterielstödet för mer än två tredjedelar av Finlands totala bistånd till Ukraina. Verksamheten samordnas av försvarsministeriet. Försvarsmaterielstödet är inget utvecklingsbistånd.

Dess beräknade värde bygger på information eller en uppskattning av värdet på upphandling som ersätter överläten materiel. För att identifiera materiel som behövs för Ukraina finns en internationell samordningsorganisation. Av operativa skäl ger försvarsministeriet inte närmare information om innehållet i biståndet.

Utöver materiellt bistånd ger Finland Ukraina utbildningsstöd inom försvarssektorn och har i sin helhet åtagit sig att ge betydande långvarigt stöd inom försvarssektorn.

Enligt internationell rätt har Ukraina rätt att försvara sig själv.

4. STÖD TILL UKRAINA MED UTVECKLINGSSAMARBETSMEDEL

I statsrådets redogörelse för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete står det att det är allt svårare att skilja mellan ekonomi och geopolitik. Därför bör det också finnas en allt närmare växelverkan mellan handeln och utvecklingen för att det ska vara möjligt att åstadkomma långvariga utvecklingseffekter.

Ukraina eftersträvar aktivt jämlika handelspolitiska partnerskap och samarbeten, framför allt med västliga tillväxtländer. Att utveckla ett alltmer jämlikt partnerskap med Ukraina är också Finlands mål. I detta mål är det viktigt att den privata sektorn deltar.

Biståndskommittén (DAC, Development Assistance Committee) inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD, Organization for Economic Cooperation and Development) har klassificerat Ukraina med status som utvecklingsland, det vill säga som ett

ODA-land. Detta stöd hör till utrikesministeriets förvaltningsområde. Den verksamhet som Finland finansierar i Ukraina och som rapporteras som offentligt utvecklingsbistånd (ODA, Official Development Assistance) är inte ny, men den har ökat snabbt efter 2014. Efter februari 2022 har Ukraina blivit Finlands största partnerland i utvecklingsarbetet och ett målland för humanitärt bistånd.

I enlighet med redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingsarbete grundar sig målen för utvecklingsarbetet på målen för hållbar utveckling samt på Finlands prioriteringar, såsom stärkande av kvinnors och flickors rättigheter samt deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter, utbildning och klimatåtgärder. Finlands utvecklingsarbete i Ukraina är människorättsbaserat och beaktar kvinnors och flickors rättigheter samt jämställdheten mellan könen. Finland främjar genomgående kvinnors och flickors rättigheter i sitt Ukraina-samarbete i enlighet med internationella mål och EU-mål.

Ukrainas behov utgör en viktig utgångspunkt för Finlands stöd. Samarbetet ska även vara en verksamhet där Finland har särskild kompetens. Ukrainas nationella Ukrainaplan (Ukraine Plan) presenterar Ukrainas vision för återhämtning, återuppbyggnad och modernisering av landet och för de reformer som landet avser att genomföra som en del av sin EU-anslutningsprocess. Genom utvecklingsarbete stöder Finland i enlighet med Ukrainas behov genomförandet av Ukrainaplanen, Ukrainas fredsinitiativ och avtalet om säkerhetssamarbete och långvarigt stöd mellan Finland och Ukraina.

De senaste åren har samarbetet mellan Finland och Ukraina koncentrerat sig på de samsamarbetsområden som avses i Finlands landstrategi, som lades upp 2021, och det landprogram som fokuserar på utvecklingsarbete. Det långsiktiga samarbetet för att stödja reformer i Ukraina fortsätter inom Finlands starka områden i utvecklingsarbetet, det vill säga undervisning och utbildning, miljösäkerhet och klimat samt rättsstatsutveckling. Samarbetet har stärkts i syfte att stödja Ukrainas ekonomi, investeringar och utveckling samt i syfte att ge privata aktörer möjligheter till samarbete. Inom dessa områden riktas finansieringen särskilt till kapitalisering av Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD, European Bank for Reconstruction and Development) och Fonden för industriellt samarbete (Finnfund, Finnish Fund for Industrial Cooperation Ltd.) samt till utnyttjande av de stödinstrument som enligt den första delen av Finlands nationella återuppbyggnadsplan är riktade till den privata sektorn.

I samarbetet mellan Finland och Ukraina används flera olika former för utvecklingsarbetet, nämligen humanitärt bistånd, multilateral finansiering och finansiering som kanaliseras via EU, mellanstatligt samarbete, samarbete som utnyttjar den privata sektorns instrument, samarbete mellan statliga ämbetsverk, samarbete mellan högskolor och samarbete mellan frivilligorganisationer. Den intensiva samordningen mellan aktörerna gör samarbetet mer effektivt. I fråga om innehållet i samarbetet bevaras kapaciteten att vidta åtgärder i den föränderliga omvärlden.

Genom samarbetet främjas även samarbetet mellan frivilligorganisationer genom de instrument som utrikesministeriet har riktat till civilsamhället samt utökandet och fördjupandet av det mellanstatliga myndighetssamarbetet.

I Ukraina-samarbetet har Finland ingen regional strategi. Det innebär att Finland inte riktar sina åtgärder till bara en viss stad eller region. Finlands verksamhet utgår från Ukrainas behov och

Finlands tematiska styrkor och prioriteringar. Enligt dessa kan verksamheten riktas till olika regioner.

På grund av kriget är riskerna för samarbetet totalt sett höga, såväl i fråga om direkta säkerhetsrisker som när det gäller att nå målen för samarbetet.

För samarbete som ska bedrivas med utvecklingssamarbetsmedel utarbetas ett separat landprogram 2025.

5. SAMARBETE PER SEKTOR

Resiliens och återhämtning från kriget

Efter att det fullskaliga kriget bröts ut har Finland genom utvecklingsfinansiering för utrikesministeriet stött Ukrainas resiliens och återhämtning från kriget via internationella finansinstitut och fonder. När det gäller resiliensen är det relevant att driva och utveckla de viktiga grundläggande funktionerna i samhället samt att tillgodose kortsiktiga och långsiktiga behov. På så sätt skapas en grund för återhämtning på lång sikt. Vid sidan av stabiliseringen av samhället är det viktigt att fortsätta Ukrainas reformarbete, som stöder återuppbyggnaden och EU-konvergensen på lång sikt.

Finland har beviljat makroekonomiskt stöd via fonden Peace (Public Expenditures for Administrative Capacity Endurance), som Världsbanksgruppen har inrättat, och stödprogrammet för Ukraina (Special Program for Ukraine and Moldova Recovery, SPUR). Finansieringen har bland annat använts för att betala ut löner inom den offentliga sektorn och till exempel löner till lärare samt för att stödja reformarbetet, tillhandahållandet av basservice och reparationen av kritiska infrastrukturer. Världsbankens program beaktar genomgående jämställdheten mellan könen och rättigheterna för utsatta grupper och personer med funktionsnedsättning.

Via fonden Partnership Fund for a Resilient Ukraine (PFRU) stöds stabiliteten i samhället i Ukraina, framför allt i de östra och södra delarna av landet samt i de områden som har befriats efter ockupationen och som har lidit värst av det ryska anfallskriget. Med stöd från PFRU görs områdena och samhällena mer resilienta genom stöd för den ukrainska förvaltningen och det ukrainska civilsamhället. Stödet från PFRU tillgodoser också akuta behov av basservice och nödhjälp med anledning av kriget. Stödet riktas även till åtgärder för att främja långvarig fred och för att stödja den nationella identiteten och sammanhållningen. Jämställdheten mellan könen beaktas vid projektgenomförandet, och projektet omfattar även åtgärder för att stödja offer för sexuellt våld.

Finland bidrar till att stärka den makroekonomiska balansen och återuppbyggnadskapaciteten i Ukraina via Internationella valutafonden (IMF). Valutafonden har ett fyraårigt arbetsprogram som fokuserar på att utveckla Ukrainas kapacitet (UCDF, Ukraine Capacity Development Fund). Ur programmet beviljas tekniskt stöd, bland annat till centralbanken och finansministeriet i Ukraina. Projektet beaktar konsekvenserna av de makroekonomiska riktlinjerna med tanke på klimatförändringarna och jämställdheten. Arbetsprogrammet har utarbetats i samarbete med ukrainska myndigheter.

Finland stöder även det Ukraina-landprogram som Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har utarbetat. Programmet stöder Ukraina att genomföra lagstiftningsreformer,

institutionella reformer och reformer enligt OECD:s standarder, och förbereder även landet för medlemskap i OECD.

Ryssland förhärjar på ett systematiskt sätt energiproduktionen och distributionsnätet i Ukraina. Utan att bry sig om internationell rätt syftar Ryssland till att genom att ödelägga civila mål lamslå samhället i Ukraina och landets psykiska resiliens. Stödet till energisektorn i Ukraina har därför varit ett av de viktigaste föremålen för internationellt stöd under hela kriget.

Energisektorn i Ukraina har av hävd varit mycket beroende av fossila bränslen och, i fråga om dessa, även av Ryssland. Vid återuppbyggnaden av landet är övergången till förnybara naturresurser, ren teknik och allt bättre energieffektivitet ett viktigt mål. Behoven är stora, bland annat därför att mer än 80 procent av bostadshusen i Ukraina är byggda under Sovjettiden, husen har dåligt energiprestanda och asbest har varit ett vanligt material vid byggandet.

EU:s civilskyddsmekanism har varit en mycket nyttig biståndskanal, särskilt inom energisektorn. Mekanismen är ett typexempel på ett välfungerande samarbete mellan statliga aktörer och andra aktörer (bland annat företag och aktörer inom den offentliga förvaltningen). Genom mekanismen har tiotals privata företag i Finland skänkt Ukraina utrustning för energisektorn, bland annat reservkraftverk, värmecentraler och transformatorer. Det materiella bistånd för energisektorn som har levererats från Finland uppgår hittills till mer än 90 lastbilslaster. Med biståndet är det möjligt att upprätthålla samhällets funktionsförmåga i en situation där det går långsamt och är dyrt att ersätta förstört materiel på något annat sätt. För EU:s civilskyddsmekanism ansvarar i Finland inrikesministeriet (IM). Sammantaget uppgår det civila materiella bistånd som har levererats från Finland till Ukraina genom civilskyddsmekanismen till mer än 370 lastbilslaster, som inbegriper energibistånd och bland annat bistånd till räddningsverksamhet och befolkningsskydd, hälso- och sjukvårdsutrustning, IKT-utrustning, bistånd till utbildningssektorn och vattenförsörjningsutrustning. Bland länderna inom Europeiska unionen har Finland varit ett av de mest aktiva länder som har levererat bistånd till Ukraina genom civilskyddsmekanismen.

Vid stödet för resiliens och återhämtning från kriget är syftet att bevara flexibiliteten att tillgodose behov inom olika sektorer, till exempel att stödja befolkningsskyddet, energisektorn och hälso- och sjukvården.

Stöd till den privata sektorn

Ukraina behöver stöd för sin ekonomi under krigsförhållanden. Företagen lider av bland annat infrastrukturskador, inflation, brist på arbetskraft, störningar i penningrörelsen och marknadsstörningar på grund av kriget. Världssamfundets stöd för återuppbyggnaden är nödvändigt, även efter att krigstillståndet har upphört. Det behövs stora kapital och kunskaper av många slag. Finska företag har gott om kunskaper och färdigheter samt konkurrenskraftiga innovationer och tekniker som kan användas vid återuppbyggnaden. Stödet till den privata sektorn ska om möjligt beakta principerna för ansvarsfull företagsverksamhet, stärkandet av rättsstatsstrukturerna och bekämpningen av korruption.

Den första delen av Finlands plan för återuppbyggnaden av Ukraina, som publicerades i december 2023, innehåller en detaljerad beskrivning av de rådgivningstjänster och finansieringslösningar som har riktats till finska företag så att dessa kan delta i återuppbyggnaden. En betydande del av finansieringslösningarna bygger på finansiering som kommer från utvecklingssamarbetsmedlen (Finnfunds kapitalhöjning, tilläggsfinansieringen från

affärspartnerskapsprogrammet Finnpartnership och blandkreditinstrumentet Finland-Ukraine Investment Facility, FUIF). Dessutom finansieras Finlands andel (cirka 50 miljoner euro) med kapitalhöjningsmedel från Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling 2025–2029. Finansieringen fördelas mestadels för att stödja Ukraina och den privata sektorn i landet.

Finland har även styrt en del stöd via fonden EU4U inom Europeiska investeringsbanken (EIB). Fonden finansierar byggande av kommunala infrastrukturer som skolor, sjukhus och avloppsanläggningar samt byggande av digital kapacitet och kapacitet för cybersäkerhet. Investeringsbankens projekt genomförs utifrån EU:s jämställdhetspolitik och klimatpolitik.

År 2023 styrde arbets- och näringsministeriet (ANM) medel som återstod av EBRD-investeringen till EBRD:s jämställdhetsfond (EBRD Action for Equality and Gender Multi-Donor Fund, A4EG). Fonden stärker EBRD:s åtgärder för att stödja den privata sektorn genom att allt bättre beakta åtgärder för att främja jämställdhet och jämlikhet.

Rättsstatsutveckling

Avsnittet om utvecklingspolitik i Finlands regeringsprogram lyfter fram stärkandet av rättsstatens strukturer och korruptionsbekämpningen i Ukraina som särskilt beaktansvärda teman. De är också mycket viktiga för Ukrainas EU-konvergens. Temana beaktas i Finland stöd till Ukraina.

De senaste tio åren har Ukraina inlett betydande reformer av rättssystemet. Landet har försökt stärka rättsstaten genom att göra rättsväsendet mer transparent, mer oberoende och mer effektivt. Ett viktigt mål har varit att minska korruptionen, och landet har även tagit små framsteg i det arbetet.

Rättsstatens funktionsförmåga och stärkandet av den är förutsättningar för demokrati, tillgodoseende av mänskliga rättigheter, välfungerande marknadsekonomi och Ukrainas förmåga att locka internationella investeringar som landet behöver. Det är viktigt att rättsstatsreformerna fortsätter i Ukraina.

Ukrainas rättsstatsreformer är ett viktigt samarbetsområde med EU som ett led i Ukrainas EU-konvergens. Som en del av EU-konvergensen utvecklar Ukraina sin lagstiftning så att den motsvarar EU-lagstiftningen, genomförandet av lagstiftningen, rättsväsendets oberoende och effektivitet för att garantera rättssäkerhet och korruptionsbekämpningen. I anslutningsförhandlingarna med EU är kapitel 23 (rättsväsen och grundläggande rättigheter) och kapitel 24 (rättvisa, frihet och säkerhet) grundläggande mål och kriterier för att bli medlem i EU. Finlands rättsstatsstöd fokuserar på att ovannämnda mål ska nås.

Justitieministerierna i Finland och Ukraina ingick så tidigt som 2005 ett samförståndsavtal (MoU) som gäller samarbete mellan länderna på det juridiska området. Genom avtalet har länderna bland annat kommit överens om utbyte av information och erfarenheter när det gäller rättssystem, lagstiftning lagberedningsprocesser och informationssystem. Dessutom har justitieministeriet internationellt rättshjälparbete med Ukraina i civila mål och brottmål inom ramen för multilaterala internationella avtal. Detta samarbete bidrar också till ett effektivt genomförande av internationella avtal.

Med utvecklingssamarbetsmedel finansierar Finland 2024–2026 Europarådets handlingsplan för Ukraina, *Resilience, Recovery and Reconstruction*. Syftet med den omfattande planen är att främja rättsstats- och demokratiutveckling, åtnjutande av mänskliga rättigheter och reform av

rättsväsendet. Det handlar om ett omfattande reformprojekt som lägger särskilt fokus på att Ukraina ska göra rättsväsendet mer oberoende och mer effektivt, landet ska tillämpa europeiska standarder och människorättsstandarder, den offentliga förvaltningen ska vara effektiv, rättshjälp ska finnas att tillgå och rättigheterna för minoriteter och internflyktingar ska tillgodoses. En av prioriteringarna i planen är att stödja Ukraina i EU-konvergensen. När det gäller det stöd som fastställs i handlingsplanen betonar Finland jämställdhetsfrågor, inkludering av personer med funktionsnedsättning och genomförande av Istanbulkonventionen.

Finland stöder åtnjutandet av rättigheter för kvinnor och sexuella minoriteter i Ukraina. Dessutom stöder Finland utvecklingen av jämlikhetslagstiftningen i Ukraina som en del av EU:s Ukraina-stödinstrument.

Demokrati- och rättsstatsutvecklingen i Ukraina stöds även med medel under utrikesministeriets demokrati- och rättsstatsmoment. Rättscentrum, som finns i anslutning till juridiska fakulteten vid Helsingfors universitet, stöder det ukrainska justitieministeriet i de kapaciteter som behandlas under förhandlingarna om anslutning till EU, med fokus på förhandlingarna angående kapitlen 23 och 24.

Dessutom har allmänt bistånd sedan 2022 riktats till Internationella institutet för demokrati och fria val (International IDEA) i syfte att stödja centralvalnämnden i Ukraina i förberedelserna för val efter kriget.

I februari 2024 anslöt sig Finland till en internationell koalition för att låta tvångsdeporterade ukrainska barn återvända (International Coalition for the Return of Ukrainian Children). Finland deltar i koalitionens samordning och stöder koalitionens mål genom olika utvecklingssamarbetsprojekt.

Finland stöder rättsstatssektorn i Ukraina även via OSSE:s Ukrainaplan. Planen fokuserar bland annat på att kartlägga miljöskador på grund av kriget, stödja rättsstatsutvecklingen och stärka samordningen av och ansvaret för det internationella stödet. Dessutom har Finland stött projekt som har genomförts av OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (ODIHR) och av Minoritetsombudsmannens byrå inom OSSE.

Det planeras också ett samarbetsprojekt mellan Skatteförvaltningen i Finland och de ukrainska myndigheterna i syfte att stärka beskattningssystemen i Ukraina genom finsk sakkunskap och myndighetssamarbete. Detta ska i sin tur även stärka utvecklingen av god förvaltning.

Enligt Finland är det viktigt att det viktiga arbete som Ukraina-missionen på kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter (OHCHR) utför för att stödja Ukraina ska fortsätta. Arbetet utförs bland annat för att utveckla lagstiftningen och främja ansvarstagandet för brott i det ryska anfallskriget. Dessutom har OHCHR i samarbete med UN Women stött Ukraina när landet lade upp en strategi för förebyggandet av konfliktbaserat sexuellt våld och ingripandet i sådant våld.

Undervisnings- och utbildningssektor

Ryssland har ödelagt hundratals skolor i Ukraina. I flera områden är det dessutom omöjligt eller svårt att gå i skolan i fysiska skolbyggnader på grund av en kontinuerlig fara. En del av de ukrainska eleverna har bara sällan eller inte alls deltagit i närundervisningen. Distansundervisningen har varit en nödvändighet, först på grund av covid-19-pandemin och sedan på grund av kriget. De problem som kriget har orsakat är enorma, men undervisnings- och

utbildningssektorn har haft långvariga utmaningar redan förut. Ukraina är medvetet om behovet av ändringar, och landets regering inledde reformen *New Ukrainian School 2017*.

Finlands anseende som ett toppland inom utbildningen är välkänt även i Ukraina. President Zelenskyj talade i Finlands riksdag i april 2022 och bad Finland om stöd för att återuppbygga och modernisera utbildningssektorn i Ukraina. Finland svarar på begäran genom det långsiktiga samarbete som länderna har bedrivit i många år.

I januari 2024 ingick undervisningsministerierna i Finland och Ukraina ett samförståndsavtal (MoU), som skapar en ram för att utveckla och utöka utbildningssamarbetet på ett övergripande sätt.

Undervisnings- och kulturministeriet (UKM) samordnar återuppbyggnaden av utbildningssektorn i Ukraina samtidigt som ministeriet bidrar till nätverkande mellan företag, organisationer och andra aktörer. Syftet är att stärka Finlands och finländarnas roll i återuppbyggnaden av Ukraina. I slutet av 2024 genomförs ett inkubatorprogram inom undervisningsteknik, FUEL – Finnish-Ukrainian Edtech Launchpad, finansierat av programmet Education Finland som Utbildningsstyrelsen samordnar. FUEL skapar fysiska och virtuella kontakter mellan ukrainska aktörer och finländska aktörer. Programmet är ett bra exempel på samarbete mellan den offentlig sektorn och den privata sektorn.

Via The Finnish Centre of Expertise in Education and Development (FinCEED), som bedriver verksamhet inom Utbildningsstyrelsen genom UM:s finansiering, har sändningar genomförts till bland annat Världsbanken och undervisningsministeriet i Ukraina.

Inom högskolesektorn främjas utbildnings- och forskningsarbete genom programmet Team Finland Knowledge, som Utbildningsstyrelsen administrerar. Programmet stöder högskolesamarbetet mellan finländare och ukrainare, med fokus på Ukrainas behov och samarbetet mellan högskolor och EU. Finlands Akademi stöder ukrainska forskares arbete i Finland under några månader långa perioder.

Undervisningssektorns akuta behov har stötts genom EU:s civilskyddsmekanism i samarbete med den privata sektorn. Skolbussar, skolbänkar och stolar samt bärbara datorer och telefoner har levererats till Ukraina för att det ska vara möjligt för barn att gå i skolan. I ett samarbete mellan privata aktörer har en pilotversion av ett mobilt daghem levererats till Ukraina. Den tillhandahåller tjänster för småbarnspedagogik och psykosocialt stöd i form av närservice och digital service.

Målet för Finlands utvecklingssamarbete är att stödja Ukrainas egen reform av undervisningssektorn och genomförandet av reformen. Finland stöder utveckling av kvaliteten på undervisningen på grundstadiet och andra stadiet samt utbildning av lärare och skolföreståndare. Det samarbete som bedrivs inom undervisningssektorn med utvecklingssamarbetsmedel stöder Ukrainas EU-konvergens.

Samarbetet inom undervisningssektorn har långsiktigt fokuserat på att utveckla den grundläggande utbildningen och den yrkesinriktade utbildningen i Ukraina. Finland har varit medordförande i en samordningsgrupp för undervisningssektorn i Kiev. Arbetsmarknaden i Ukraina har lidit av brist på arbetskraft och experter. Kriget och utvandringen har ytterligare förvärrat bristen. Även med tanke på återuppbyggnadsbehoven behövs mer arbetskraft som är kompetent, fler lärare som undervisar framtida experter samt proffs på flera olika områden för att bygga upp ett nytt och bättre Ukraina. Omskolning av veteraner och, i större omfattning, av vuxen

befolkning samt uppdatering av kunskaper och färdigheter utgör en viktig helhet som även beaktas i Finlands stöd. Finlands stöd för undervisningssektorn beaktar genomgående jämställdheten mellan könen, likaså tillträdet för de mest utsatta grupperna och personer med funktionsnedsättning till utbildning.

Under 2024–2026 genomför Utbildningsstyrelsen genom finansiering från utrikesministeriet ett projekt för att stödja yrkesinriktad utbildning i samarbete med undervisnings- och vetenskapsministeriet i Ukraina. Projektet utbildar lärare och skolföreståndare samt utvecklar specialkompetensen inom yrkesinriktad utbildning. Projektet utvecklar den yrkesinriktade utbildningen så att den tillgodoser nuvarande och framtida behov på arbetsmarknaden i Ukraina i enlighet med de nationella reformmålen och prioriteringarna för europeisk yrkesinriktad utbildningspolitik. Samtidigt planeras ett mer omfattande samarbete med EU-länderna inom den yrkesinriktade sektorn i Ukraina med början 2026.

Dessutom förbereds ett bilateralt projekt för att utveckla utbildningen på andra stadiet. Projektet stöder utveckling av en modern, inkluderande gymnasieundervisning som ökar valfriheten. Det kommande projektet stöder utveckling av innehållet i gymnasieundervisningen, stärkande av kapaciteten för skolrektorerna och lärarna samt lokala och regionala myndigheter inom undervisningssektorn vid planeringen och genomförandet av reformen. En viktig del av projektet är också att utveckla digitaliseringen. Projektet förväntas starta under 2025.

Vatten-, miljö- och klimatsamarbete

Rysslands anfallskrig i Ukraina är en miljökatastrof med långvariga konsekvenser. Det är inte enbart fråga om skador som ofrånkomligen drabbar miljön till följd av krigsföringen. Det är också fråga om en medveten och avsiktlig miljöförstöring och vållande av skador på kritiska vatteninfrastrukturer, som sprängningen av Kachovka-dammen visar. Konsekvenserna av miljöförstörelsen visar sig redan nu i Ukrainas närområden men även globalt. På grund av att skadorna är exceptionellt omfattande är det svårt men nödvändigt att utvärdera och reparera konsekvenserna av skadorna.

Miljösäkerhet är en av underpunkterna (punkt 8) i den fredsplan för Ukraina med tio punkter som president Zelenskyj presenterade i oktober 2022. Punkten betonar behovet av omedelbart skydd av miljön och verifieringen av de miljöskador som kriget har orsakat. Finland är tillsammans med Tyskland och Bulgarien ordförande för underpunkten om miljö i fredsplanen. Finlands ordförandeskap bygger på ett långvarigt, omfattande samarbete med Ukraina i miljöfrågor.

I mars 2023 ingick miljöministeriet samförståndsavtal (MoU) med motsvarande ukrainska myndigheter, det vill säga miljö- och naturresursministeriet samt kommun-, region- och infrastrukturministeriet i Ukraina. Avtalet gäller samarbete inom övervakning av miljöstatus och inom återuppbyggnad och grön omställning. Dessa intentionsavtal har en tematisk koppling till underpunkten om miljö i ovannämnda fredsplan och till övervakning och utvärdering av miljöstatus, det vill säga områden där Finland har kompetens.

I det säkerhetsavtal som Finland och Ukraina undertecknade våren 2024 kom länderna överens om att beakta samarbete inom energitrygghet samt grön omställning, modern teknik och energieffektivitet vid återuppbyggnaden.

Miljöministeriet har sänt en nationell miljöskunnig till EU-kommissionens generaldirektorat för grannskapspolitik och utvidgningsförhandlingar (GD NEAR) för 2024–2025. Generaldirektoratet är en viktig aktör i EU:s stöd till Ukraina.

Finland stöder med utvecklingsmedel projekt som övervakar miljöstatus, mäter miljöskador som kriget har orsakat och stöder harmonisering av miljölagstiftningen och miljöförvaltningen med EU-lagstiftningen samt utveckling av förvarningssystem. Projekten för utveckling av förvaltningen stöder lika möjligheter för sakkunniga att delta i projektet oberoende av kön. Förvarningssystemen och förbättringen av tillgången till miljöinformation ger alla invånare i landet nödvändig information på ett jämlikt sätt.

Finland har som mål att stödja Ukrainas kapacitet att vidta åtgärder vid externa hot samt EU-konvergensen och utvecklingen av demokratin, lagstiftningen och institutionerna, även inom miljösektorn. Samarbetet inom miljösektorn hjälper Ukraina att verifiera miljökonsekvenserna av kriget och kan även erbjuda kommersiella möjligheter att använda finsk miljökompetens.

Syftet med ett projekt som Meteorologiska institutet i Finland och det ukrainska miljö- och naturresursministeriet har inlett är att förbättra kapaciteten att mäta luftkvaliteten i Ukraina, att utveckla landets EU-beredskap i fråga om lagstiftning och att förbättra kapaciteten att mäta konsekvenser av kriget för luftkvaliteten. De meteorologiska instituten i båda länderna genomför även ett projekt som syftade till att tillhandahålla bättre väder-, klimat- och varningstjänster för medborgare och särskilt för jordbrukets och flygtrafikens behov i Ukraina.

Finlands miljöcentral står i begrepp att i samarbete med miljömyndigheterna i Ukraina inleda ett projekt för övervakning av vattenkvalitet och terrestra ekosystem. Syftet är att hjälpa de ukrainska myndigheterna att ta fram övervakningsmetoder för akuta situationer, även på lång sikt med beaktande av behoven med anledning av EU-lagstiftningen. Genom projektet är det möjligt att förmedla information om miljöstatus till beslutsfattarna i landet.

Det planeras också samarbetsinitiativ med ukrainska myndigheter och vattenverk i syfte att tillhandahålla virtuell utbildning och stärka kompetensen, särskilt för effektiv användning av ny teknik samt vatteninfrastrukturer och utrustning. Dessa gynnar nätverken i Finlands vattenforum rf., läroanstalternas information om utbildning inom vattensektorn i Finland och myndighetssamarbetet.

Naturresursinstitutet och Finlands skogscentral planerar tillsammans med motsvarande ukrainska myndigheter ett samarbetsprojekt som fokuserar på bioenergi och skogsinventering. Syftet med projektet är att stärka grunden för en diversifierad produktion av förnybar energi och en hållbar anskaffning av råvara i Ukraina. Hållbart skogsbruk stöder underpunkterna om miljösäkerhet och energitrygghet (8 och 3) i fredsplanen.

I enlighet med en aktiv miljöprofil har Finland stött FN:s miljöprogram (UNEP) i dess åtgärder för att uppskatta miljöskador, stärka de ukrainska myndigheternas kapacitet och utveckla miljölagstiftningen. I sin verksamhet följer UNEP FN:s allmänna principer för social hållbarhet och jämställdhet. Finland stöder också Globala miljöfonden (Global Environment Facility, GEF) genom allmän finansiering för att främja åtgärder i Ukraina, bland annat för att förbättra miljöstatus och ta itu med klimatförändringarna.

Finland fortsätter att stödja Ukraina i fråga om nukleärt fysiskt skydd och kärnsäkerhet. Strålsäkerhetscentralen STUK i Finland har inlett projektsamarbete i fråga om strålsäkerhet och

kärnsäkerhet tillsammans med de ukrainska strål- och kärnsäkerhetsmyndigheterna. Syftet är att förbättra de ukrainska myndigheternas kapacitet och leverera en ny strålmätningssbil till Ukraina i samarbete med nordiska partner. Finland stöder också kärnsäkerhet och nukleärt fysiskt skydd i Ukraina genom stöd till Internationella atomenergiorganet (IAEA), som är underställt FN. Dessa projekt stöder den första underpunkten i fredsplanen, nämligen strålsäkerhet och kärnsäkerhet.

Nefco, ett nordiskt miljöfinansieringsföretag som är etablerat i Helsingfors, har haft verksamhet i Ukraina i mer än 20 år och bedrivit mycket samarbete på kommunnivå i olika delar av landet. Företaget har befast sin ställning, framför allt som genomförare och finansiär av projekt som stöder energieffektivitets-, miljö-, vatten-, avfallshanterings- och fjärrvärmeinfrastrukturer och andra offentliga infrastrukturer. För tillfället stöder Finland programmet för grön omställning i Ukraina (Green Recovery Programme for Ukraine, GRPU). Programmet inleddes 2022 och bidrar till att införa energieffektiva lösningar och minska användningen av fossila bränslen. Fonden har särskilt fördelat sitt stöd för reparation och återuppbyggnad av skolor och daghem, boendetjänster och hälso- och sjukvårdstjänster samt andra kritiska infrastrukturer. Samarbetet med Nefco hjälper även finska företag att delta i projekten.

Finland stöder Ukrainas energieffektivitet även via Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling. Genom energieffektiv renovering och nybyggnad tillgodoser bankens fond för regionalt energieffektivitets- och miljöpartnerskap (E5P) bland annat långvariga akuta energibehov i offentliga byggnader i Ukraina, bland annat skolor, daghem och sjukhus.

Anslag som Finlands ambassad i Kiev har beviljat till lokalt samarbete har använts för att finansiera projekt för avfallshantering, klimat- och miljöfostran, hållbart skogsbruk och biologisk mångfald.

Ett enormt problem med minor är en av konsekvenserna av det ryska anfallskriget i Ukraina. Enligt beräkningar kan upp till cirka 30 procent av landets areal eventuellt vara minerad eller förorenad av andra sprängämnen. Därför krävs det minröjning eller en noggrann utvärdering av läget. Det handlar om ett långvarigt hot och miljöproblem, eftersom det är dyrt och går långsamt att röja minor. Med tanke på verksamhetsförutsättningarna för det viktiga jordbruket är det nödvändigt för Ukraina, och många andra länder som importerar spannmål, att minorerna röjs bort. Enligt internationella utredningar beräknas kostnaderna uppgå till tiotals miljarder euro.

I enlighet med säkerhetsavtalet, som Finland och Ukraina undertecknade sommaren 2024, stöder Finland minröjning i Ukraina och utveckling av färdigheterna i minröjning hos ukrainska aktörer. Minröjningen påskyndar återuppbyggnaden av Ukraina, återvändandet av flyktingar och återställningen av ekonomin samt framför allt återställningen av verksamhetsförutsättningarna för jord- och skogsbruket. Finland har stött humanitär minröjning i Ukraina sedan 2017. Finansiering har sedermera beviljats till Internationella Rödakorskommittén, olika internationella humanitära organisationer (HALO Trust och Danish Refugee Council), FN-organ (Världslivsmedelsprogrammet WFP och FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO) och Natos stödfond (Comprehensive Assistance Package, CAP). Finlands stöd har använts för att finansiera egentligt minröjningsarbete samt för utveckling av de ukrainska räddningsmyndigheternas färdigheter (State Emergency Service of Ukraine, SESU), utbildning i minrisker och hjälp till offer för minor. Finland fortsätter att ge stöd för minröjning i Ukraina.

Befolkningsskydd och annan hjälp till civilbefolkning

Det utdragna kriget och Rysslands anfall mot civila mål har orsakat civilbefolkningen mycket nöd och lidande. Miljontals ukrainare har varit tvungna att lämna sina hem för obestämd tid och att fly till utlandet eller andra orter i Ukraina.

Omkring 76 000 ukrainare har ansökt om tillfälligt skydd i Finland (läget i november 2024). För mottagningsverksamheten ansvarar på statsrådsnivå inrikesministeriet. Enligt bestämmelserna i utlänningslagen kan tillfälligt skydd numera beviljas för högst tre år, men inrikesministeriet har tillsatt ett lagprojekt för att ändra lagstiftningen. Enligt planen ska lagen ändras så att skydd kan beviljas för en längre tid än numera. Efterfrågan på och behovet av tillfälligt skydd beror på krigets förlopp och, på ett mer allmänt plan, på läget i Ukraina och är i detta avseende svåra att förutse.

För frågor som rör befolkningskydd ansvarar inrikesministeriet. Ukraina är intresserat av de verksamhetsmetoder och praktiska lösningar som Finland har tagit fram under de senaste årtiondena, bland annat ett omfattande nätverk av mer än 50 000 skyddsrum. Dessutom har Finland genom myndighetssamarbete givit Ukraina sakkunnigstöd om beprövad praxis och rättslig grund för skyddsrum. Finland har också gedigen företagskompetens inom planering och byggande av skyddsrum. Finland har åtagit sig att fortsätta samarbetet med de ukrainska befolkningskydds- och räddningsmyndigheterna och att främja internationellt samarbete i skyddsrumfrågor i Ukraina. Utöver det informationsutbyte och de sakkunnigmöten som redan har skett har det förts diskussioner om ett bredare projektsamarbete i fråga om skyddsrum. Målet är att inleda ett projekt för skyddsrum 2025. I och med det ska Finland inta en ledande roll i den internationella samordningen av stöd i fråga om skyddsrum. De preliminära målen för projektet är att erbjuda Ukraina det lagstiftningsstöd som landet behöver för att utveckla befolkningskyddssystemet, göra upp en plan för byggande av skyddsrum i stor skala i Ukraina (inklusive kartläggning av behov, färdiga koncept för skyddsrum och finansieringslösningar) och inrätta en internationell koalition med uppdraget att samordna stöd till Ukraina för byggande av skyddsrum.

Andra sektorer

Ovan beskrivs de områden som merparten av Finlands utvecklingsfinansierade stöd har riktats till. Beskrivningen är dock inte uttömmande, utan det händer även inom andra sektorer eller så planeras samarbete som stöder ukrainska aktörer och skapar en grund för återuppbyggnaden. Nedan finns en kort presentation av annan verksamhet och andra planer som är aktuella just nu.

I oktober 2024 undertecknade Finland och Ukraina ett avtal om bilateralt samarbete inom hälso- och sjukvårdssektorn. Samarbetet inom hälso- och sjukvårdssektorn ska intensifieras enligt målen i avtalet, bland annat när det gäller att utveckla hälso- och sjukvårdsinfrastrukturen, utbilda hälso- och sjukvårdspersonal samt främja hälso- och sjukvårdspartnerskap och privata investeringar inom hälso- och sjukvården i Ukraina.

Inom kreativa områden har undervisnings- och kulturministeriet stött finländska kulturaktörer, vilket har givit ukrainska konstnärer möjlighet att arbeta i Finland, bland annat i bildkonst-, teater-, dans-, musik- och fotokonstprojekt. Detta har i sin tur skapat förbindelser och samarbete mellan finländska kulturaktörer och ukrainska kulturaktörer samt stärkt dem. Via Museiverket stödde undervisnings- och kulturministeriet skydd av Ukrainas kulturarv 2022–2024.

I januari 2023 ingick kommunikationsministeriet (M) och det ukrainska ministeriet för digital transformation ett samförståndsavtal (MoU) om samarbete för att främja digital hållbarhet och utveckling. Samförståndsavtalet intensifierar samarbetet mellan Finland och Ukraina i frågor som gäller att bygga, skydda och utveckla den digitala infrastrukturen. Med hjälp av avtalet är det också möjligt att främja en transparent återuppbyggnad av Ukrainas digitala infrastruktur. De samarbetsområden som avtalet omfattar fördelas mellan kommunikationsministeriet, finansministeriet, justitieministeriet och arbets- och näringsministeriet. Utrikesministeriet bidrar till samarbetet genom att mobilisera kompetens, lösningar och finansiering för att påskynda en hållbar digital omställning och bygga en infrastruktur i Ukraina.

Finland ha även stött luftfartssektorn i Ukraina inom ramen för Europeiska organisationen för säkrare flygtrafiktjänst (Eurocontrol) via solidaritetsfonden för Ukraina, en fond som inrättades 2023. På grund av kriget är Ukrainas luftrum stängt för civil trafik, och det saknas intäkter för att tillhandahålla flygtrafiktjänster. Syftet med finansieringen är att säkerställa att flygtrafiktjänsterna i Ukraina ska fortsätta och existera tills kriget upphör och luftrummet öppnas.

Centret för fredsmedling vid utrikesministeriet stöder tillsammans med sina partner samhällets resiliens i Ukraina, till exempel genom att utbilda kvinnliga diplomater i ledarskaps- och förhandlingsfärdigheter. Bland annat förbättrar utbildningen Ukrainas förmåga att föra förhandlingar med tredjeländer för att säkerställa stödet.

6. HUMANITÄRT BISTÅND

Humanitärt bistånd är en oberoende del av Finlands utvecklingspolitik. Utrikesministeriets finansiering för det humanitära biståndet går fram längs tre kanaler: FN-organen, Internationella Röda Korset och finska civilsamhällesorganisationer. Målet med det humanitära biståndet är att rädda människoliv, lindra mänsklig nöd och bevara människovärdet i kristider. Det finansieras med Finlands anslag för utvecklingssamarbete. Finlands humanitära bistånd är behovsprövat.

Det innebär att det i första hand beviljas efter de humanitära behov som fastställts enligt partner. Finland fokuserar det humanitära biståndet på att hjälpa de mest utsatta grupperna.

Till följd av det ryska anfallskriget är nästan 15 miljoner invånare, cirka 40 procent av befolkningen, i Ukraina i behov av humanitärt bistånd. Läget är värst nära främsta linjen, där tillgången till basförnödenheter, bland annat mat, vatten, el samt hälso- och sjukvårdstjänster, har försämrats drastiskt och dit det är svårast och farligast att leverera humanitärt bistånd. Det är mycket svårt att leverera humanitärt bistånd till de områden som Ryssland kontrollerar. Humanitärt bistånd behövs dock också i andra områden i Ukraina, eftersom människor har varit tvungna att fly efter att ha förlorat sina hem och utkomst.

Ukraina är Finlands största målland för humanitärt bistånd. Sedan 2022 har Finland fördelat närmare 63 miljoner euro i humanitärt bistånd för att hjälpa till i det humanitära läget i Ukraina. Läget förväntas även framöver vara svårt, och Finland har reserverat 20 miljoner euro i humanitärt bistånd per år under innevarande regeringsperiod.

Finland har styrt merparten av sitt sammanlagda humanitära bistånd till Ukraina till den Ukrainafond (Ukraine Humanitarian Fund) som FN:s kontor för humanitära frågor (OCHA) förvaltar. Fonden samlar in finansiering från olika finansiärer till "en och samma korg" och fattar på ort och ställe i Ukraina beslut om hur finansieringen fördelas till olika aktörer och sektorer. På

så sätt kan finansieringsbeslut fattas med beaktande av de största humanitära behoven. Det särskilda målet är att tillgodose behoven hos personer med funktionsnedsättning, äldre personer och utsatta kvinnor och barn, till exempel i svårframkomliga områden nära främsta linjerna och i områden där det finns ett stort antal människor som har varit tvungna att flytta. Fonden ger ett starkt stöd för det humanitära arbetet i lokala ukrainska civilsamhällesorganisationer. Till Finlands viktiga partner i Ukraina hör även Världslivsmedelsprogrammet (WFP), Internationella Rödakorskommittén (ICRC) och FN:s flyktingorganisation (UNHCR). För Finland är det också viktigt att de humanitära aktörerna ska ha goda verksamhetsförutsättningar och kan leverera biståndet ända fram till dem som behöver det mest.

Rysslands anfallskrig i Ukraina har också påverkat andra länder och regioner, och den försämrade globala livsmedelsförsörjningen är en av de omfattande konsekvenserna av kriget. Utöver direkt stöd har Finland via WFP givit stöd för spannmålstransporter från Ukraina. Stödet har hjälpt länder, särskilt i Afrika, som lider av brist på spannmål till följd av anfallskriget.

Humanitärt bistånd har levererats via FN-aktörer och Rödakorskommittén samt via finska civilsamhällesorganisationer som Rädda Barnen Finland, Kyrkans utlandshjälp, Fida och World Vision Finland. Mer information om civilsamhällesorganisationernas verksamhet finns i kapitel 8.

7. INTERNATIONELL SAMORDNING OCH STÖD SOM EN DEL AV EUROPEISKA UNIONEN

För närvarande kommer det internationella stödet och den planerade finansieringen av återuppbyggnaden av Ukraina främst från västerländska och internationella organisationer. I EU, internationella organisationer och utvecklingsbanker bidrar Finland till att stödet till Ukraina kvantitativt sett är stort, effektivt och långvarigt.

För att samordna stödet inrättades på initiativ av G7-gruppen en samordningsgrupp (Ukraine Donor Platform, UDP) bestående av centrala biståndsgivarländer i enlighet med de beslut som fattades i slutet av 2022. Till de centrala aktörerna för samordningsmekanismen hör utöver Ukraina de G7-länder som är ständiga medlemmar samt EU och de mest betydande internationella finansinstitut. Kommissionen företräder Europeiska unionen. Ukraina, USA och EU-kommissionen är ordförande för gruppen. Gruppens sekretariat är verksamt i kommissionen.

Efter inrättandet har medlemskapet utvidgats så att nya länder som uppfyller vissa finansieringskriterier kan bli medlemmar på viss tid eller få ställning som observatörer i styrgruppen, beroende på hur de har uppfyllt kriterierna. Finland har ställning som observatör på viss tid sedan april 2024. I Kiev samordnas internationellt stöd lokalt under ledning av Ukraina i särskilda sektorarbetsgrupper (18), och Finland deltar också i vissa grupper.

Läget i Ukraina har i stor omfattning styrt EU:s utvecklingsfinansiering, likaså fördelningen av Finlands nationella finansiering. Efter att det fullskaliga kriget bröt ut har Ukraina också blivit ett betydligt viktigare föremål för EU:s stöd. Ukraina förhandlar om EU-medlemskap, och relationen förändras och utvecklas de närmaste åren. Syftet är att bidra till återuppbyggnaden i enlighet med de reformer som Ukraina genomför med anledning av EU-konvergensen.

Finland har som mål att främja konsekvensen i EU:s stöd mellan olika politikområden och fördelningen av tillräckligt stöd från EU för reformerna och genomförandet av reformerna, även inom de områden där Finland och Ukraina har bedrivit utvecklingssamarbete under lång tid, till exempel utbildning och miljö. Finland vill också säkerställa att återuppbyggnaden ska beakta

frågor som är viktiga för Finland, bland annat kvinnors och flickors ställning samt verksamhetsmöjligheter för civilsamhället. Tyngdpunkterna för Finlands utvecklingssamarbete stöder väl de mål som fastställs i Ukrainas nationella utvecklingsplan och för landets EU-konvergens.

Stödet från EU och det nationella stödet från EU-medlemsstaterna till Ukraina (inklusive försvarsmaterielstöd) har totalt uppgått till mer än 120 miljarder euro. Dessutom inrättade EU våren 2024 ett flerårigt program, en så kallad Ukrainafacilitet (Ukraine Facility, cirka 50 miljarder euro 2024–2027), som genomförs utifrån Ukrainas egna utvecklingsplaner. Programmet handlar inte om försvarsmaterielstöd. Största delen av finansieringen från faciliteten utgörs av lån och borgen, men andelen bistånd är också betydande.

Det centrala temat för Ukrainafaciliteten är att förbättra förberedelserna för anslutningen. EU vill genom sitt stöd hjälpa Ukraina att genomföra reformer och omarbeta sin lagstiftning så att landet i framtiden kan ansluta sig till unionen. Strävan att bli medlem är en motor som i praktiken har ansetts vara viktig och som motiverar Ukraina och påskyndar reformerna. Eftersom Finland är medlem i unionen, står Finland för sin del av finansieringen av faciliteten, stöder målen för faciliteten och deltar i EU-verksamheten för att utveckla faciliteten och följa upp dess resultat.

Ukrainafaciliteten består av tre delar, så kallade pelare. Pelare I innebär budgetstöd som till exempel behövs för att bedriva statens verksamheter och även att reparera infrastrukturer. Syftet med pelare II är att hjälpa Ukraina att finansiera stora investeringsprojekt vid återuppbyggnaden. Investeringsstöd styrs via internationella finansinstitut. Med stöd av pelare III erbjuder EU sakkunnighjälp och konsultation för Ukrainas reformer och EU-konvergens.

Med tanke på EU-konvergens inrättades på Sveriges initiativ en grupp av rådgivare på hög nivå från de nordiska länderna och de baltiska länderna (NB8). Alla länder har företrädare i gruppen. Gruppen syftar till att på ett konkret sätt vara till nytta i Ukrainas europeiska integration.

En betydande del av EU-finansieringen för de närmaste åren kanaliseras via internationella finansinstitut och deras anbudsförfaranden till projekt som stöder Ukraina. Utrikesministeriet informerar finska organisationer i näringslivet, nationella finansinstitut och företag om EU-finansieringen för att dessa ska kunna utnyttja de möjligheter som finansieringen erbjuder.

I utvecklingsstrategin Global Gateway, som Europeiska unionen presenterade 2021, är Afrika, Asien och Latinamerika de särskilda relevanta geografiska områdena, men en del investeringar riktas även till Europas närområden. Finland ska i möjligaste mån bidra till att ett större antal investeringsprojekt ska kunna genomföras i Ukraina inom ramen för strategin. Finland har understrukit att det är motiverat att i större omfattning även beakta små och medelstora industriföretag vid genomförande av projekt.

Finland har deltagit i EU:s civila krishanteringsinsats (EUAM, EU Advisory Mission), som inrättades i Ukraina 2024, från start och haft ett betydande antal sakkunniga i operationen. Syftet med det rådgivande uppdraget är att stödja reformer som aktörer inom civil säkerhet och rättssektorn i Ukraina genomför. Ett av målen är korruptionsbekämpning. Målen för uppdraget ligger i linje med rättsstatsmålet för Finlands Ukrainapolitik. Civil krishantering och internationella civila krishanteringsinsatser är verksamhet som utrikesministeriet och inrikesministeriet i samarbete med andra förvaltningsområden och aktörer som Krishanteringscentret ansvarar för i Finland.

När det gäller militär krishantering deltar Finland på ett betydande sätt i utbildningsuppdragen och de rådgivande uppdragen inom ramen för EU:s uppdrag för militärt bistånd (EUMAM, EU Military Assistance Mission in support of Ukraine) samt i stab-, förvaltnings- och stöduppdragen inom Europeiska unionens område. Finland understöder ett betydande stöd till Ukraina baserat på EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik. I juni 2024 ingick EU och Ukraina ömsesidiga säkerhetsavtal.

8. ORGANISATIONER OCH KOMMUNER

Civilsamhället har en viktig roll i Ukrainas framtid och återuppbyggnaden av landet. Ukrainska civilsamhällesorganisationer har lyft fram teman som inte nödvändigtvis alltid får den uppmärksamhet som de förtjänar. Exempel på faktorer som enligt civilsamhället ska förbättras är transparensen i myndighetsverksamheten och kraven på transparens samt jämställdhet, kvinnors och flickors rättigheter, inkludering, rättigheter för minoriteter inklusive rättigheter för sexuella minoriteter och könsminoriteter, korruptionsbekämpning och människorättssituation.

Även i Finland har civilsamhället och olika organisationer visat ett starkt stöd för Ukraina. Enskilda medborgare, kommersiella företag, församlingar, idrottsföreningar och andra föreningar samt arbetsmarknadsorganisationer och andra organisationer har ordnat välgörenhetsevenemang på olika orter i landet. Människor har kommit samman, utövat sport, sjungit, ringt i kyrkklockorna och illuminerat byggnader med blå och gul färg för att visa stöd för Ukraina. Viljan att hjälpa till och visa solidaritet har varit gemensam och svetsat samman hela samhället och det politiska fältet i Finland. Nödhjälpsinsamlingarna har kunnat samla in konkret bistånd på tiotals miljoner euro.

En betydande del av stödet från civilsamhället i Finland sker på ort och ställe i Ukraina. Flera civilsamhällesorganisationer har långvariga samarbetsrelationer till Ukraina och djup kännedom om verksamhet under krävande förhållanden tillsammans med lokala civilsamhällesorganisationer och andra aktörer. Verksamheten stärker ukrainarnas egna resurser, vilket är nödvändigt för att den flera år långa återuppbyggnaden ska ske framgångsrikt.

Civilsamhällesorganisationer har också en viktig roll i uppnåendet av målen för Finlands utvecklingssamarbete. I regeringsprogrammet står det att tyngdpunkten i Finlands utvecklingssamarbete förskjuts från bilaterala landprogram till civilsamhällesorganisationernas utvecklingssamarbete. Att försvara och stärka civilsamhällesorganisationernas verksamhetsförutsättningar är en viktig del av Finlands utrikespolitik. Dessutom bör verksamhetsmetoder som stärker civilsamhällena beaktas i all verksamhet som finansieras med utvecklingssamarbetsmedel. Hållbar utveckling, demokrati och åtnjutande av mänskliga rättigheter är inte möjliga utan ett välfungerande civilsamhälle.

Efter februari 2022 har det skett en betydande ökning av intensiteten och omfattningen av det samarbete som finska organisationer har bedrivit i Ukraina i årtal. Den humanitära biståndsverksamheten i olika former har naturligtvis blivit viktigare i det rådande läget, men verksamhet bedrivs också inom andra sektorer. Delvis är det redan fråga om återuppbyggnad, och det är inte alltid enkelt eller ens meningsfullt att göra en tydlig skillnad mellan olika verksamhetsfaser.

I Ukraina är de finska civilsamhällesorganisationerna bland annat mycket aktiva med att hjälpa människor som har varit tvungna att lämna sina hem och att hjälpa barn, och de tillhandahåller också olika hälso- och sjukvårdstjänster. Dessutom har vissa civilsamhällesorganisationer särskilt

tagit hänsyn till olika minoriteter, personer som är i behov av psykosocialt stöd och personer med funktionsnedsättning i sin verksamhet. Civilsamhällesorganisationerna har ofta förmåga att nå människor som har försumrats och människor som av ett eller annat skäl har blivit marginaliserade.

Genom olika ansökningsomgångar kan finska och internationella civilsamhällesaktörer ansöka om finansiering för utvecklingssamarbetsprojekt i Ukraina hos utrikesministeriet. De utvecklingssamarbetsinstrument som enheten för det civila samhället inom utrikesministeriet administrerar stöder framför allt verksamhetsförutsättningar för civilsamhället i Ukraina och åtnjutande av mänskliga rättigheter. Ett flerårigt programstöd i Ukraina har till exempel främjat rättigheter för personer med funktionsnedsättning (Abilis-stiftelsen), dialog kring kriget (CMI), den romska minoritetens ställning (Diakonissanstalten) och levnadsförhållanden för de mest utsatta befolkningsgrupperna (YMCA Finland). År 2025 inleder dessutom Nyhetsmediernas förbund ett projekt för att stärka mediernas självreglering. Finska organisationer kan även genom ansökan om programstöd 2025 söka finansiering för projekt som de ska genomföra i Ukraina. Utöver de ovannämnda finns det i Finland flera andra organisationer och föreningar som utför ett viktigt arbete för Ukraina.

Enligt Fingo, en takorganisation för cirka 260 finska icke-statliga organisationer, har åtminstone följande organisationer och föreningar utfört arbete för Ukraina: Abilis-stiftelsen, Befolkningsförbundet, Caritas Finland, CMI, De Hundras Kommitté, Diakonissanstalten, Fida International, Filantropia, Finlands Flyktinghjälp, Finlands Röda Kors, Finlands UNICEF, Finska Missionssällskapet, Fredsbekämparna i Finland rf, Fredsförbundet, Institutet för Fredsfostran, IOM Finland, Kyrkans Utlandshjälp, Läkare Utan Gränser, Plan International Finland, Rädda Barnen, SaferGlobe, SOS Barnbyar, Ukrainalaisten Yhdistys Suomessa ry, UN Women Finland, World Vision Finland och YMCA Finland. Listan är inte nödvändigtvis uttömmande.

Utrikesministeriet kan bevilja humanitär finansiering till de civilsamhällesorganisationer som är verksamma i Finland och har partnerskapsstatus som beviljats av EU:s generaldirektorat för europeiskt civilskydd och humanitära biståndsåtgärder (The Humanitarian Aid Department of the European Commission, Echo). Humanitär finansiering för verksamhet som finska civilsamhällesorganisationer bedrev i Ukraina beviljades 2022–2024 till Fida, Rädda Barnen Finland och Kyrkans Utlandshjälp. De ovannämnda organisationernas finansierade projekt har bland annat på olika sätt stött människor som har varit tvungna att flytta inom landet, förbättrat tillgången till inkluderande utbildning på lika villkor och tillgången till psykosocialt stöd och stöd för psykisk hälsa för barn, inbegripet barn med funktionsnedsättning, samt renoverat och utrustat skyddsrum. Dessutom har Finland stött ett funktionsnedsättningsinkluderande nödhjälpsprojekt som World Vision Finland har riktat till ukrainska flyktingar och mottagande samhällen i Moldavien. Från och med 2026 kan enheten för det civila samhället inom utrikesministeriet även bevilja programstöd för humanitärt bistånd i nödsituationer till finska organisationer med partnerskapsstatus som beviljats av Generaldirektoratet för europeiskt civilskydd och humanitära biståndsåtgärder.

Finlands ambassad i Kiev administrerar anslagen för lokalt samarbete till ukrainska civilsamhällesorganisationer. Stödet har använts för att även på regionnivå skapa förbindelser till civilsamhällesorganisationer och för att fördela bistånd till viktiga sektorer som förebyggande av sexuellt våld och stöd för kvinnor och flickor.

Civilsamhällesorganisationernas arbete och den icke-humanitära projektverksamhet som utrikesministeriet har finansierat stöder tematiskt och kompletterar varandra, till exempel i människorätts- och rättsstatsfrågor samt inom utbildningssektorn.

Vissa kommuner och städer i Finland har sedan förut haft tämligen många bindningar till Ukraina. Till följd av kriget har dock vänortsverksamheten blivit betydligt mer aktiv, och en del nya vänortsavtal har ingåtts.

Samarbetet mellan finländska kommuner och ukrainska kommuner omfattar bland annat besök och utbyte av erfarenheter i båda riktningarna, penninginsamling, materiellt bistånd, bistånd till ukrainska flyktingar och sommarläger för ukrainska ungdomar. Enligt en enkät som Kommunförbundet genomförde i februari 2024 har två tredjedelar av kommunerna i Finland på ett eller annat sätt stött Ukraina efter att anfallskriget bröt ut.

Generellt sett är kommunerna också villiga och beredda att delta i arbetet med att utveckla den lokala förvaltningen i Ukraina och främja praxis för god förvaltning samt i förberedelserna för återuppbyggnad, där den regionala och lokala förvaltningen har stor betydelse.

9. RISKHANTERING OCH ÖVERVAKNING

Riskerna i samarbetet i Ukraina är höga och särskild uppmärksamhet ägnas åt dem.

Riskerna för allt samarbete som finansieras analyseras separat som ett led i förberedelserna och beslutsfattandet samt hanteras när samarbetet förs. Analyserna används som en del av förberedelserna för och genomförandet av samarbetet. Den verksamhet som Finland finansierar styrs av riskhanteringspolicyn för utvecklingssamarbete, normen för missbruk och oegentligheter samt den kompletterande instruktionen till normen.

Det är klart att de största risker som kan ses i nuläget orsakas av det exceptionella krigstillståndet eller åtminstone har ett samband med det. Det är inte känt hur lång tid kriget och den förhöjda risknivån pågår. Alla risker orsakas ändå inte direkt av kriget.

Kriget orsakar samarbetet direkta hälsorisker och materiella risker. Det osäkra läget kan även inverka på hur de planerade verksamheterna bedrivs och resultaten uppnås. De begränsade personalresurserna och närvaron i Ukraina inverkar på det arbete som de finska myndigheterna och andra aktörer utför. De ukrainska myndigheternas arbetsbörda ökar till följd av ett utökat internationellt samarbete.

Identifieringen och hanteringen av risker styr valet av samarbetspartner för Finland och valet av samarbetsformer. En betydande del av Finlands Ukrainaarbete sker i samarbete med etablerade och erfarna internationella partner. De internationella organisationerna och finansinstituterna har tagit fram riskhanteringsmetoder och handlingsmetoder som kan minska sannolikheten för att riskerna realiserar. De har planerat metoderna i detalj och har använt dem under lång tid. Utöver de begränsade personalresurserna och närvaron är det en viktig faktor som ofta talar för samarbete med internationella samarbetspartner. När en organisation för samarbete, bör organisationen vara flexibel för att kunna ta itu med omvärldsförändringarna. Samordning och ett nära internationellt samarbete mellan EU-partnerna och de nordiska partnererna minskar pressen på de ukrainska myndigheterna. Till följd av Ryssland anfall mot civila infrastrukturer kan vi inte utesluta möjligheten till materiella skador.

Finlands Ukrainaverksamhet som finansieras med utvecklingssamarbetsmedel utvärderades 2023–2024. Syftet var att utvärdera verksamhetens resultat och ta fram information som underlag för planering av framtida verksamhet. Utvärderingen fastslår att verksamheten hade givit resultat, trots att omvärlden under programperioden hade blivit betydligt svårare än förväntat till följd av covid-19-pandemin och det ryska anfallskriget.

Reformer som bekämpar korruptionen utgör en viktig del av Ukrainas EU-konvergens. Enligt Transparency Internationals korruptionsbedömning har läget i Ukraina i fråga om korruption förbättrats den senaste tio åren. Dessutom har Ukraina även under kriget fortsatt reformerna för att bekämpa korruptionen. Korruptionen inverkar fortfarande betydligt på funktionerna i samhället. Finland beaktar korruptionen som en del av riskhanteringen.

I sitt samarbete följer de finska myndigheterna anvisningen för att upptäcka, identifiera och bekämpa korruption enligt statsrådets principbeslut.

Med utvecklingssamarbetsmedel finansierar Finland U4 Anti-Corruption Resources Centre, ett nätverk som bekämpar korruptionen. Nätverkets kompetens utnyttjas vid förberedelserna och förvaltningen av det samarbete i Ukraina som Finland finansierar.

Finland har nolltolerans mot missbruk och oegentligheter. Det innebär att Finland ingriper i alla missbruksfall och försöker reda ut dem. Det innebär också nolltolerans mot att dölja fall, behandlar fall på olämpligt sätt eller inte behandla fall, och det gäller alla aktörer som får finansiering från Finland. Nolltolerans innebär inte att det aldrig skulle förekomma missbruksfall eller att missbruksfall kan förebyggas fullständigt.

10. RESURSER OCH FINANSIERING

I enlighet med regeringsprogrammet täcks de ODA-åtgärder som riktas till Ukraina i regel med medel under momentet Stöd till Ukraina, som har upprättats för det ändamålet. Stöd till Ukraina täcks även med medel under det egentliga utvecklingssamarbetsmomentet.

För att stödja Ukraina har Finland fördelat sammanlagt 58 miljoner euro per år till momentet Stöd till Ukraina. Av beloppet reserveras sammanlagt 20 miljoner euro per år för humanitärt bistånd.

När det gäller innehållet i samarbetet och fördelningen av anslag bevaras kapaciteten att hantera omvärldsförändringar och tillgodose Ukrainas behov enligt gemensamt överenskomna prioriteringar.

Verksamhet i ukrainska civilsamhällesorganisationer, inbegripet jämställdhetsorganisationer, finansieras med anslag till lokalt samarbete från Finlands ambassad i Kiev. Verksamhet i finska civilsamhällesorganisationer och internationella civilsamhällesorganisationer finansieras i form av statsunderstöd som beviljas från anslagen under utrikesministeriets egentliga utvecklingssamarbetsmoment. Stöd utlyses som en del av utrikesministeriets ordinarie öppna ansökningsomgångar.

De finska myndigheterna utför samarbete inom ramen för sitt respektive förvaltningsområde utöver baserat på momentet Stöd till Ukraina. Exempelvis materiellt bistånd till civilbefolkning finansieras med medel under momentet för inrikesministeriets särskilda utgifter.

11. ALLMÄNNA VERKSAMHETSLINJER

Finland planerar och genomför sitt stöd till Ukraina och sina återuppbyggnadsåtgärder utifrån en samlad lägesbedömning. Slutsatserna av läget är ändå inte komplicerade och inte heller svåra: Det är nödvändigt att stödja Ukraina, såväl med tanke på Ukrainas framtid och Finlands säkerhet och, i större omfattning, Europas säkerhet som med tanke på respekten för FN-stadgan. Samarbetet förbättrar även förmågan att hantera externa hot i framtiden. Genom att stödja Ukraina agerar Finland utifrån sina värderingar och styrkor samtidigt som landet försvarar det internationella systemet.

De tyngdpunkter som Finland fastställde i sin Ukraina-landstrategi 2021, det vill säga rättstatsutveckling, utbildning och miljö, hade valts innan läget eskalerade, före Rysslands fullskaliga anfällskrig. Tyngdpunkterna är fortfarande ändå i högsta grad relevanta områden i Ukrainas utveckling. Det finns fortfarande en del som behöver förbättras. Samarbetet har givit goda och hållbara resultat, och därför är det motiverat att fortsätta samarbetet inom de nämnda sektorerna.

I den första delen av återuppbyggnadsplanen fastställdes redan stödet till privat sektor som en relevant sektor via vilken Finland kan försöka stödja utvecklingen av Ukrainas ekonomi och sysselsättning. Allt fler internationella kontakter inom handeln är nödvändiga för Ukrainas utveckling. Detta mål omfattar möjligheter som återuppbyggnaden medför för finska företag såväl inom handeln som i investeringsprojekt. Inom företagssektorn i Finland finns många organisationer som utför ett viktigt Ukrainaarbete. Samordning mellan dem är nödvändigt.

I fråga om utrikesministeriets stöds de nämnda målen av bland annat besluten om att öka kapitalet för utvecklingsfinansiären Finnfund och finansieringen av programmet Finnpartnership. På motsvarande sätt är det nu och de närmaste åren viktigt att Finnvera, ett specialfinansieringsbolag som ingår i ANM-koncernen, ska ha kapacitet att bevilja finska företag exportgarantier.

Finlands urval instrument för utvecklingsfinansiering har konstaterats vara bristfälligt när det gäller finansiering av företag i mittfasen. Redogörelsen för internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete fastslår att en av åtgärderna är att avhjälpa bristen ovan. Detta skulle också gynna de finska företag som är verksamma i Ukraina.

I Ukraina har läget som helt avviker från det normala gett upphov till stöd till privat sektorn, men även andra akuta behov som det är motiverat att tillgodose, trots att det inte är fråga om konventionella samarbetsområden. Frågor som rör skyddsrum och befolkningskydd är det mest uppenbara exemplet på detta, och hälso- och sjukvård kommer på andra plats. Därför är det bra att Finlands planering av återuppbyggnaden av Ukraina är tillräckligt flexibel. Detta behov har också märkts i utvärderingen av landprogrammet för Ukraina.

Vid Finlands stöd till Ukraina används många olika former för utvecklingssamarbete. Multilateral finansiering har varit en snabb och bra metod att fördela bistånd i akuta situationer. Det är rationellt att bedriva verksamhet via internationella finansinstitut och andra internationella aktörer, även därför att stora internationella aktörer också har administrativa resurser för att övervaka verksamheten och exempelvis långt utvecklade processer för riskhantering och bekämpning av korruption.

De finska civilsamhällesorganisationerna utför ett mycket värdefullt och mångsidigt arbete för att stödja Ukraina. Som regeringsprogrammet också fastslår spelar civilsamhällesorganisationerna

en viktig roll i genomförandet av Finlands mål i utvecklingssamarbetet. Utrikesministeriets stöd till organisationerna är också framöver motiverat.